

**Ավագ դպրոց
Քիմիա. սովորողի ընտրությամբ խորացված ուսուցման դասընթաց
Ծրագիր**

Ուսումնական նախագծեր

*Վատ ուսուցիչը դասավանդում է փաստեր, իսկ լավը՝ սովորեցնում է փնտրել և գտնել
Ա. Դիստերվեզ*

Ավագ դպրոցում քիմիայի խորացված ուսուցման դասընթացը բաղկացած է երեք՝
ընդհանուր, տարրերի և օրգանական քիմիա բաժիններից: Ուսուցումը կազմակերպվում է
ուսումնական նախագծերով:

Ուսումնական նախագծերի ընտրություն

1) Առանձնացվել են **ընդհանուր քիմիայի**, հատկապես, **ֆիզիկական քիմիայի**, հիմնարար խնդիրները. ինչո՞ւ են ընթանում քիմիական փոխարկումները, ի՞նչ աստիճանով (դարձելի ռեակցիաներ) և ինչպիսի՞ արագությամբ: Այս հարցադրումներին կարելի է պատասխանել ֆիզիկական քիմիայի այնպիսի բաժինների օգնությամբ, ինչպիսիք են՝ քիմիական թերմոդինամիկական և կինետիկական, մոլեկուլի կառուցվածքի ժամանակակից տեսությունը, կատալիզատորներ, լուծիչի դերը քիմիական ռեակցիաների ընթացքում և այլն:

2) Շեշտադրվել են այն հարցադրումները, որոնք **վերջնական պատասխան չունեն**, օրինակ՝ մոլեկուլի տարածական կառուցվածքի և ռեակցիոնակության կապը (երկրաչափական և օպտիկական իզոմերներ, բնեռային և ոչ բնեռային մոլեկուլներ), ատոմը կազմող տարրական մասնիկները, Լայնուս Պոլինգի ատոմային օրբիտալների հիբրիդացման տեսությունը, քիմիական կապի վալենտային զույգի էլեկտրոնների էլեկտրաստատիկ վանման մոդելը, հիմքերի և թթուների տարբեր տեսությունները և այլն:

Ավագ դպրոցի քիմիայի խորացված ուսուցման **ամբողջ դասընթացը** բաժանվել է 13 մոդուլների՝ նախագծերի, որոնք կազմված են ենթաթեմաներից:

- **Ընդհանուր քիմիա** - 5 նախագիծ
- **Տարրերի քիմիա** - 2 նախագիծ
- **Օրգանական քիմիա** - 5 նախագիծ
- **Քիմիա գիտության դերը մարդկությանը հուզող հիմնախնդիրների լուծման գործում** - 1 նախագիծ

Ծրագրում ներկայացվող ուսումնական նախագծերի բովանդակությունը.

- 1) նախագծի անվանումը, ենթաթեմաները, կարճ բովանդակությունը
- 2) նախագիծը իրականացնելու համար անհրաժեշտ ժամանակահատվածը
- 3) նախագծի հիմնավորումը՝ բովանդակային համապատասխանությունը ուսումնական չափորոշիչներին
- 4) ուսուցման արդյունքները՝ նախագծի նպատակը և խնդիրները
- 5) ուղղորդող հարցերը՝ գլխավոր, թեմատիկ և ըստ էության հարցեր
- 6) տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ՝ անհրաժեշտ նախնական

«Միխիթար Մերաստացի» կրթահամալիր
Ստեղծողի մտքի դպրոց. անհատի կրթական պատվեր

- գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ, ուսումնական միջոցներ
- 7) ուսումնական նախագծեր, որոնք սովորողները կարող են ընտրել անհատապես կամ երկուսով կատարելու և ներկայացնելու համար
- 8) գնահատման մեթոդիկայի նկարագրությունը՝ մինչ նախագծի վրա աշխատելը, աշխատելու ընթացքում և ավարտելիս:

Ուսումնական նախագծեր. 10-րդ դասարան
Ընդհանուր քիմիա (80 ժամ)

<p>10-1 Նախագծի անվանումը</p>	<p>Մարդկությանը հուզող հիմնախնդիրները: Քիմիա գիտության դերը հիմնախնդիրների լուծման գործում</p>
<p>Նախագծի կարճ բովանդակությունը</p>	<p>Էներգետիկ, առողջապահական, խմելու ջուր, էկոլոգիապես մաքուր սնունդ, մաքուր օդ, հագուստ, շինանյութեր, պարարտանյութեր և այլն: Քիմիայի տեսական, գործնական և կիրառական գիտություն լինելու հանգամանքը որպես տնտեսության զարգացման կարևորագույն գործոն: Առողջ ապրելակերպի սկզբունքները և սովորողի օրվա, շաբաթվա, ամսվա աշխատակարգը:</p>
<p>Ուսումնական առարկան, բաժինը</p>	<p>Քիմիա, ընդհանուր քիմիա</p>
<p>Սովորողները</p>	<p>Քիմիայի խորացված ուսուցման խումբ</p>
<p>Նախագիծը իրականացնելու համար անհրաժեշտ ժամանակը</p>	<p>4 ժամ, մեկ շաբաթ</p>
<p>Թեմայի հիմնավորումը, նպատակը</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ծանոթացում միմյանց, ծրագրի, աշխատակարգի հետ ✓ անկաշկանդ գրույցի ձևով «ստուգել» սովորողների պատրաստվածության մակարդակը և մնացորդային գիտելիքները անհատական աշխատանքը կազմակերպելու համար ✓ կազմել սովորողի աշխատակարգը ✓ վստահություն ներշնչել սեփական ուժերի նկատմամբ, գլխավորը երկրորդականից տարբերելու կարողություն և հետևողականություն
<p><u>Ուղղորդող եռյակ հարցեր.</u> Գլխավոր հարց →</p> <p>• Թեմատիկ հարցեր →</p> <p> Ըստ էության հարցեր →</p>	<p>Որո՞նք են մարդկությանը հուզող հիմնախնդիրները:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Որո՞նք են էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրները: • Ո՞րն է համարվում մաքուր խմելու ջուր: • Ո՞րն է էկոլոգիապես մաքուր սնունդը: • Ի՞նչ կարծիք ունեք կենսական միջավայրի մասին: • Որո՞նք են առողջ ապրելակերպի սկզբունքները: <ul style="list-style-type: none"> Ինչո՞ւ են նավթը համարում «սև ոսկի»: Ինչո՞ւ է ջրածինը համարվում ապագայի վառելանյութ: Ինչո՞ւ խմելու ջուրը չի կարելի վարակազերծել քլորով: Ինչո՞ւ են հողին տալիս պարարտանյութեր:

«Միլիթար Սերաստացի» կրթահամալիր
Ստեղծողի մտքի դայրոց. անհատի կրթական պատվեր

	<ul style="list-style-type: none"> ✶ Ինչո՞ւ է անհրաժեշտ քնել մոտավորապես 8 ժամ: ✶ Ինչո՞ւ են ամռանը հագնում բաց գույնի հագուստ և այլն:
Տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Մտազրոհի ռազմավարությամբ «ստուգել» յուրաքանչյուր սովորողի պատրաստվածության մակարդակը և մնացորդային գիտելիքները բնագիտություն, քիմիա, ֆիզիկա, կենսաբանություն առարկաներից: ❖ Ուսումնառության ընթացքը. 2 ժամ - քննարկել հիմնախնդիրները, հանձնարարել ենթաթեմաները կարճ ներկայացնել, կազմել անհատական աշխատակարգ 2 ժամ- հակիրճ ներկայացնել իրենց նկատառումները հիմնախնդիրների վերաբերյալ, անհատական աշխատակարգը
Ուսուցման միջոցներ	<p>Տպագիր և մեդիագրականություն.</p> <p>http://www.teleschool.spb.ru http://www.chemistry.bsu.by/abc/ http://c-books.narod.ru http://www.mendeleev.nw.ru/solutions/index.html/ http://www.chem.isu.ru:/eos/ /www.pandia.ru/text/77/389/24524.php/</p>
Գնահատում	Գնահատվում է սովորողի մտածելու, համադրելու, տարբեր տեսակետներ հայտնելու, իր տեսակետը ձևակերպելու և գիտական փաստերով հիմնավորելու՝ օգտվելով տարբեր սկզբնաղբյուրներից, նաև իր փորձից, ունակություններից:

10-2 <u>Նախագծի անվանումը</u>	Քիմիան փորձարարական գիտություն է
<u>Նախագծի ենթաթեմաները և կարճ բովանդակությունը.</u>	Սովորողներին ծանոթացնել լաբորատոր ամանեղենի, սարքավորումների և անվտանգության կանոնների հետ: Մալիբուսյոյոցի կառուցվածքը և լիցքավորումը: Այրման ռեակցիաների դիտարկում և համեմատում՝ լուցկու, մագնեզիումի, էթիլալիբուտի, մոմի և հեղուկ գազի: Բոցի կառուցվածքը: Բնութագրել նյութերի ֆիզիկական, քիմիական և ֆիզիոլոգիական հատկությունները: Խառնուրդներից ստանալ մաքուր նյութեր՝ տարբեր բաժանման եղանակների կիրառմամբ և հիմնավորել նյութի մաքրությունը: Անօրգանական և օրգանական նյութերի մասնակցությամբ ընթացող ռեակցիաների ընթանալու պայմանների և արտաքին հատկանիշների դիտարկումը: Բնութագրել ֆիզիկական և քիմիական երևույթները:
Ուսումնական առարկան, բաժինը	Քիմիա, ընդհանուր քիմիա
Սովորողների տարիքը, դասարանը	14, 15 տարեկան, 10-րդ դասարան (մասնագիտական խորացված ուսուցում)
Նախագիծը իրականացնելու համար անհրաժեշտ ժամանակը	12 ժամ, երեք շաբաթ
<u>Թեմայի հիմնավորումը, նպատակը և խնդիրները.</u>	Սովորողներին ծանոթացնել հետազոտման գիտական մեթոդներին՝ ելնելով քիմիային առնչվող հասարակական հիմնախնդիրների լուծման փորձի ուսումնասիրումից, բացատրել, որ գիտական հասկացությունները ձևավորվում են փուլերով և հիմնվում են դիտարկումների, փորձերի, փաստերի վրա, կատարվում են բազմակողմանի վերլուծություններ, ինչը

	<p>նպաստում է եզրակացություններ կատարելուն և ընդհանրացումներին. ձևակերպվում են կանոններ, օրինաչափություններ և օրենքներ: Քիմիան որպես դասավանդվող առարկա ունի հարուստ հնարավորություններ, քանի որ քիմիան փորձարարական գիտություն է՝ հիմնված գիտական մեթոդի վրա: Ուստի սովորողների ճանաչողական գործունեությունն ակտիվացնելու համար կարևոր է քիմիական փորձի կազմակերպումը և կուլտուրայի ձևավորումը՝ անվտանգության տեխնիկայի կանոնների պահպանումը, փորձարարական հետազոտությունների մշակումը, փորձի ընթացքի ապահովումը և դիտարկումների արդյունքում ծանրակշիռ տեսական եզրահանգումների վերհանումը: Ուսուցման արդյունքում սովորողը.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ կիմանա ինչո՞վ է զբաղվում քիմիան ❖ խորհրդավոր «ինչո՞ւ» հարցերին կգտնի պատասխան ❖ կձևավորվի փորձարար-հետազոտողի կերպարը՝ յուրացնելով հետազոտական տարբեր մեթոդներ:
<p>Եռյակ հարցերը. Գլխավոր հարց →</p> <p>• Թեմատիկ հարցեր →</p> <p> Ըստ էության հարցեր →</p>	<p><i>Ո՞րն է քիմիայի ուսումնասիրման առարկան</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ինչո՞ւ է անհրաժեշտ պահպանել անվտանգության կանոնները նյութերի հետ աշխատելիս, նաև կենցաղում: • Նյութերի ինչպիսի՞ հատկություններ գիտեք: • Ինչպիսի՞ երևույթներ գիտեք: • Ինչպիսի՞ արտաքին հատկանիշներով էք համոզվում, որ տեղի է ունեցել քիմիական փոխարկում՝ ռեակցիա: • Խառնուրդներից մաքուր նյութերի ստացման ինչպիսի՞ բաժանման եղանակներ գիտեք: • Ո՞րն է համարվում մաքուր նյութ: <ul style="list-style-type: none"> Ի՞նչ է քիմիական երևույթը. ինչո՞վ է այն տարբերվում ֆիզիկական երևույթից: Ինչպիսի՞ երևույթ է այրումը՝ ֆիզիկական, թե՞ քիմիական: Այրելիս նյութն անհետանո՞ւմ է: Ինչո՞ւ դիտարկված այրվող նյութերի բոցի պայծառությունը տարբեր է: Ինչո՞ւ է ջրածինը այրվում պայթյունով: Որո՞նք են քիմիական ռեակցիաների ընթանալու պայմանները և արտաքին հատկանիշները: Ինչպե՞ս կհիմնավորեք ձեր ստացած նյութի մաքրությունը:
<p><u>Տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Մտազրոհի ռազմավարությամբ «ստուգել» յուրաքանչյուր սովորողի պատրաստվածության մակարդակը, մնացորդային գիտելիքները՝ ֆիզիկական մարմին և նյութ; պարզ (մետաղներ և ոչմետաղներ) և բարդ՝ անօրգանական և օրգանական նյութեր; փորձեր կատարելու հմտությունները ❖ Ուսումնասիրության ընթացքը. <p>1-2-րդ դաս – ծանոթացնել լաբորատոր սարքավորումների և քիմիական ամանեղենի(տեսակները, անունները, լվանալը և չորացնելը) հետ; լաբորատոր կշեռք և կշռումը; պահպանել անվտանգության կանոնները ակալիների, թթուների, թունավոր, այրվող(բռնկվող) և պայթյունավտանգ նյութերի հետ աշխատելիս; տաքացուցիչներից բացատրել սպիրտայրոցի կառուցվածքը, լիցքավորումը, ինչպես վառել և հանգցնել, փորձանոթում</p>

	<p>ջուրը տաքացնել, հանձնարարել նույնը կատարեն իրենք՝ բոլոր կանոնները պահպանելով; հաջորդ կարևոր աշխատանքը լաբորատոր կալանի հետ վարվելու ձևերն են՝ ճիշտ օգտվել սեղմակների պտուտակներից, սեղմել կամ թուլացնել թաթն ու օղակը, որ ապակեղենը չկոտորվի)</p> <p>3-4-րդ դաս- տարբեր ագրեգատային վիճակում գտնվող նյութերի այրման ռեակցիաների դիտարկում և համեմատում՝ լուցկու(փայտի), մագնեզիումի(հրավառություն), էթիլսպիրտի, մոմի, հեղուկ գազի, ջրածնի(պայթյունով), բացատրել բոցի կառուցվածքը; սովորողները գրի են առնում իրենց դիտարկումները</p> <p>5-6-րդ դաս- ինքնուրույն գործնական աշխատանք՝ բնութագրել ցուցադրված նյութերի (թորած ջուր, էթիլսպիրտ, սոդա, կավիճ, շաքար, պղինձ, երկաթ, ծծումբ, ֆոսֆոր, ֆիզիկական հատկությունները՝ օգտվելով տեղեկատուներից(տպագիր կամ համապատասխան սայթերից), նշել նաև ֆիզիկոքիական հատկությունները(եթե կան), կիրառումը, դասակարգել՝ պարզ և բարդ, մետաղներ և ոչմետաղներ, անօրգանական և օրգանական; աշխատանքը շարունակել տանը՝ բնութագրել կենցաղում կամ այլուր օգտագործվող անօրգանական և օրգանական նյութերը; կատարած աշխատանքը ներկայացնել համակարգված՝ աղյուսակի տեսքով</p> <p>7-8-րդ դաս- լաբորատոր փորձեր պարզել այն էական հատկանիշները, որոնցով տարբերվում են ֆիզիկական և քիմիական երևույթները՝ մոմի հալվելը և այրվելը, կավիճի մանրացնելը և վրան աղաթթու լցնելը, ջրածնի ստացումը և պայթեցնելը, ամոնիումի երկքրոմատից «բլուրի» պատրաստումը և քայքայումը՝ «հրաբուխ», պղնձի(II) հիդրօքսիդի դոնորի ստացումը; սովորողները դիտարկում և բնութագրում են երևույթները, լրացնում աղյուսակը:</p>
<p><u>Անհատական ուսումնական նախագծեր</u></p>	<p>4 ժամ- Ինքնուրույն գործնական աշխատանքներ «Մաքուր նյութերի ստացումը և մաքրության հիմնավորումը՝ խտության, հալման կամ եռման ջերմաստիճանով, շերտավոր քրոմատագրությամբ».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) տարբեր ֆիզիկական եղանակներ կիրառելով ստանալ թորած ջուր, էթիլսպիրտ, ացետոն, կերակրի աղի բյուրեղիկներ 2) քիմիական փոխարկումներով ստանալ պղնձի(II) քլորիդի բյուրեղներ՝ առնվազն երկու տարբեր եղանակներով (առաջադրանքը օժտված սովորողների համար)
<p><u>Ուսուցման արդյունքներ. Նախագծի նպատակն է իրականացնել հետևյալ չափորոշիչային պահանջները</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Գիտի լաբորատորիայում աշխատանքի և անվատանգության կանոնները ուտիչ, այրվող, շուտ բռնկվող, թունավոր նյութերի հետ աշխատելիս, նաև առօրյա կյանքում օգտագործվող նյութերի հետ ❖ Ծանոթ է լաբորատոր սարքերին, սպիրտայրոցի կառուցվածքին և ամանեղենին ❖ Բնութագրում է և նկարագրում նյութերի ֆիզիկաքիմիական հատկությունները ❖ Տարբերում է ֆիզիկական և քիմիական երևույթները ❖ Բաժանում է խառնուրդները՝ ստանում մաքուր նյութեր և հիմնավորում նյութի մաքրությունը ըստ նրա խտության, եռման, հալման ջերմաստիճանի, քրոմատագրությամբ ❖ Գիտակցի դիտարկելու, վերլուծելու, զննելու, մտահանգումներ

	<p>կատարելու անհրաժեշտությունը</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Ծրագրում և կատարում է քիմիական փորձ և ստացված տվյալներն օգտագործում եզրակացությունների համար
<p>Ուսուցման միջոցներ Տպագիր և մեդիագրականություն</p>	<p>http://www.him.1september.ru, http://hemi.wallst.ru / http://www.alhimik.ru http://www.informica.ru/text/database/chemistry/start.html http://www.schoolchemistry.by.ru , http://www.chemnet.ru/rus/elbibch.html http://www.teleschool.spb.ru , http://www.informika.ru/trxt/inftech/edu/edujava/ http://www.teleschool.spb.ru http://www.chemistry.bsu.by/abc/ http://c-books.narod.ru http://www.mendeleev.nw.ru/solutions/index.html/ /www.pandia.ru/text/77/389/24524.php/</p>
<p>Գնահատման մեթոդիկան</p>	<p>Գնահատվում է սովորողի գործնական աշխատանք կատարելու համար անհրաժեշտ պատրաստվածությունը, ինքնուրույն պլանավորում է և հավաքում անհրաժեշտ սարքավորումները փորձեր կատարելու համար՝ պահպանելով անվտանգության տեխնիկայի բոլոր կանոնները: Ճիշտ է կատարում մեկնաբանությունը, ամբողջական ձևակերպում է վերջնական եզրակացությունը, կատարում է բազմակողմանի վերլուծություններ, ընդհանրացումներ և ցուցաբերում է ստեղծագործական մոտեցում: Իր տեսակետը ձևակերպում է և հիմնավորում գիտական փաստերով, օրենքներով կամ օրինաչափություններով՝ օգտվելով տարբեր սկզբնաղբյուրներից, նաև իր փորձից, ունակություններից: Սովորողը.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ դիրքորոշում ունի՝ ես կարծում եմ... ❖ հիմնավորում է՝ որովհետև.... ❖ բերում է օրինակներ.... ❖ եզրակացնում է՝ այդ պատճառով... <p>Սովորողը գնահատվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> 🌟 մինչ նախագծի վրա աշխատելը՝ մնացորդային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 🌟 երբ աշխատում է նախագծի վրա, պատասխանում է հարցերին և կատարում է առաջադրանքները՝ թեմատիկ գիտելիքի ստուգումներ 🌟 ավարտել է նախագծի վրա աշխատելը՝ անհատական-հետազոտական աշխատանքի ներկայացում; ամփոփիչ թեստ
<p>10-3 Նախագծի անվանումը</p>	<p>Ատոմի կառուցվածքը: Քիմիական տարրերի պարբերական օրենքը և համակարգը</p>
<p>Նախագծի ենթաթեմաները և կարճ բովանդակությունը</p>	<p>Ատոմամոլեկուլային ուսմունք: Բաղադրության հաստատունության օրենքը: Ատոմի բարդ կառուցվածքն ապացուցող փորձարարական տվյալները: Ատոմի ժամանակակից քվանտամեխանիկական մոդելը: Ատոմը կազմող տարրական մասնիկները: Ատոմի միջուկի կառուցվածքը: Իզոտոպներ: Միջուկային փոխարկումներ: Ատոմի զանգվածային թիվը: Ատոմների էլեկտրոնային թաղանթների կառուցվածքը, էլեկտրոնային բանաձևեր, s-, p-, d-, f- տարրեր: Քիմիական տարրերի պարբերական օրենքը: Ատոմի հատկությունները՝ շառավիղ, իոնացման էներգիա, խնամակցություն էլեկտրոնի հանդեպ, հարաբերական էլեկտրաբացասականություն, վալենտականություն, օքսիդացման աստիճան: Դ.Ի.Մենդելևի քիմիական տարրերի պարբերական</p>

	<p>համակարգը որպես պարբերական օրենքի գրաֆիկական պատկեր՝ պարբերության համարի, կարգաթվի և խմբի համարի ֆիզիկական իմաստները:</p>
<p>Ուսումնական առարկան, բաժինը</p>	<p>Քիմիա, ընդհանուր քիմիա</p>
<p>Սովորողների տարիքը, նախագիծը իրականացնելու ժամանակահատվածը</p>	<p>14,15 տարեկան, 12 ժամ, երեք շաբաթ</p>
<p><u>Ուսուցման արդյունքները.</u> <i>Նախագծի նպատակն է իրականացնել հետևյալ չափորոշիչային պահանջները</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Գիտենա ատոմի բարդ կառուցվածքն ապացուցող փորձնական տվյալները՝ քիմիական և ֆիզիկական • Հասկանա և բացատրի նյութի բաղադրության հաստատունության օրենքը (նյութի որակական և քանակական բաղադրությունը) • Որոշի ցանկացած ատոմի բաղադրությունը՝ միջուկի լիցքը(պրոտոնների թիվը), նեյտրոնների թիվը և տարրի ատոմի զանգվածային թիվը, իզոտոպների բաղադրությունը • Գրի միջուկային փոխարկումների հավասարումները • Պարզաբանի քիմիական տարրերի պարբերական օրենքը որպես բնության հիմնարար օրենքներից մեկը՝ տարրերի հատկությունների պարբերական փոփոխությունը պարբերություններում և խմբերում • Հիմնավորի տարրերի վալենտային հնարավորությունները և միացություններում որոշի ատոմների օքսիդացման աստիճանները • Կազմի ատոմների էլեկտրոնային կոնֆիգուրացիաները՝ կիրառելով էլեկտրոնային շերտերի և օրբիտալների լրացման կանոնները • Դասակարգի s-, p-, d- և f- տարրերը և տարրերի d- և f- տարրերի ատոմների կառուցվածքների առանձնահատկությունները • Բնութագրի ատոմում ցանկացած էլեկտրոն ըստ քվանտային թվերի՝ n, l, m_l, m_s • Բացատրի քիմիական տարրերի պարբերական համակարգն ըստ ատոմի կառուցվածքի նորագույն պատկերացումների, պարբերության համարի, կարգաթվի և խմբի համարի ֆիզիկական իմաստները:
<p><u>Ուսուցման միջոցներ.</u> Տպագիր և մեդիագրականություն</p>	<p>http://www.him.1september.ru, http://hemi.wallst.ru / http://www.alhimik.ru http://www.informica.ru/text/database/chemy/start.html http://www.schoolchemistry.by.ru , http://www.chemnet.ru/rus/elbibch.html http://www.teleschool.spb.ru , http://www.informika.ru/trxt/infec/edu/edujava/ http://www.teleschool.spb.ru http://www.chemistry.bsu.by/abc/ http://c-books.narod.ru http://www.mendeleev.nw.ru/solutions/index.html/ http://www.pandia.ru/text/77/389/24524.php/</p>
<p><u>Ուղղորդող եղյակ հարցերը.</u> 🚩 Գլխավոր հարցեր →</p>	<ul style="list-style-type: none"> 🚩 Ինչպիսի՞ գիտական տվյալներով (ֆիզիկական և քիմիական) կհիմնավորեք ատոմի բարդ կառուցվածքը 🚩 Ինչպե՞ս է զարգացել ատոմի կառուցվածքի դասական տեսությունը, ինչպիսի՞ մոդելներ են առաջարկվել 🚩 Ինչո՞ւ տարրերի և նրանց միացությունների հատկությունները պարբերաբար կրկնվում են և կախված են տարրի ատոմի միջուկի

	լիցքից
<ul style="list-style-type: none"> • Թեմատիկ հարցեր--> 	<ul style="list-style-type: none"> • Ինչո՞ւ նյութերում ատոմները միացած են որոշակի զանգվածային հարաբերությամբ • Ո՞րն է պարբերության համարի, կարգաթվի և խմբի համարի ֆիզիկական իմաստները • Ի՞նչ սկզբունքներով են ատոմում էլեկտրոնները լրացվում • Ինչպե՞ս կրնաթագրեք էլեկտրոնի վիճակը ատոմում • Որո՞նք են ատոմում վալենտային էլեկտրոնները, ինչո՞ւ • Ինչո՞ւ են տարրերը դասակարգվում s-, p-, d-, f- տարրերի • Ինչպե՞ս է փոխվում տարրերի մետաղական և ոչմետաղական հատկություններ պարբերություններում և խմբերում՝ կարգաթվի մեծացմանը զուգընթաց • Ի՞նչ է իոնացման էներգիան՝ I, խնամակցությունը էլեկտրոնի հանդեպ՝ E, հարաբերական էլեկտրաբացասականությունը՝ X
<ul style="list-style-type: none"> ✧ Ըստ էության հարցեր--> 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ Ինչպիսի՞ երևույթ է միջուկային ռեակցիան՝ ֆիզիկական, թե՞ քիմիական ✧ Ինչո՞ւ տարրի գլխավոր տարրերիչ հատկությունը զանգվածը չէ ✧ Ո՞ր տարրի ատոմն է ստացվում ²³⁵Np ռադիոակտիվ իզոտոպի β-տրոհման արդյունքում ✧ Ի՞նչ է էներգետիկ մակարդակը, ենթամակարդակը, ատոմային օրբիտալը ✧ Ինչո՞ւ են տարրերի շառավիղները պարբերությունում կարգաթվի մեծացմանը զուգընթաց փոքրանում ✧ Ո՞րն է ծանր ջրի բաղադրությունը, որտե՞ղ է կիրառվում ✧ Առավելագույնը քանի՞ էլեկտրոն կարող է պարունակվել չորրորդ էներգիական մակարդակում (n=4) ✧ Ինչպե՞ս էլեկտրոնի օգնությամբ որոշել էլեկտրոնի լիցքը ✧ Ինչպե՞ս են փոխվում ակալիական մետաղների հիդրօքսիդների հիմնային հատկությունները կարգաթվի մեծացմանը զուգընթաց
<p><u>Տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Նախագծին մասնակցելու համար յուրաքանչյուր սովորողի նախնական գիտելիքները, կարողություններն և հմտությունները «ստուգվում է» մտազրոհի մեթոդով կամ թեստային առաջադրանքով ❖ Սովորողը պիտի իմանա 7-9 դասարանների նախնական գիտելիքները ատոմի բարդ կառուցվածքի, «մոլորակային մոդելի» վերաբերյալ, որոշի ցանկացած ատոմի բաղադրությունը, սահմանի քիմիական տարր, էլեկտրոնային թաղանթ, կազմի պարբերական համակարգի 1-ից 20-րդ տարրերի ատոմների էլեկտրոնային սխեմաները ❖ Բնագիտությունից իմանա ատոմի մոլորակային մոդելը, ֆիզիկայից ատոմը կազմող տարրական մասնիկները և փոխազդեցության ուժերը նրանց միջև ❖ Ցուցաբերի հետաքրքրասիրություն հատկապես ուսումնասիրվող նոր թեմաների նկատմամբ, տիրապետի նորագույն տեխնոլոգիաներին և ինքնուրույն փնտրի տեղեկություններ համացանցում

	<p align="center"><u>Ուսումնառության ընթացքը.</u></p> <p>1-2 դաս- Ատոմա-մոլեկուլային ուսմունքի զարգացման էտապները և գիտական հիմնավորումները և՛ քիմիայից և՛ ֆիզիկայից՝ փորձարարական տվյալներով , իհարկե, գիտնականների կողմից կատարված, գիտական տեսակետների հիմնավորումները, սովորողներին հայտնել, որ այդ տեսության վրա գիտական հետազոտությունները շարունակական են, քանի որ դեռևս շատ հարցեր բաց են, օրինակ, ատոմը կազմող տարրական մասնիկների բնույթը, հատկությունները, բաժանելիությունը (ներկայումս հայտնագործված են մոտավորապես 300 մասնիկ), նշել, որ էլեկտրոնը ևս բաժանելի է (1998թ. Նոբելյան մրցանակ այդ հայտնագործության համար), չնայած մենք դեռևս ասում ենք՝ ատոմը կազմող տարրական մասնիկներ (ամենափոքր), իսկ ատոմի ժամանակակից սահմանումն է՝ ատոմը տարրական մասնիկների փոխազդեցության արդյունքն է: Սովորողներին հանձնարարել ինքնուրույն փնտրել նոր տեղեկություններ ատոմը կազմող տարրական մասնիկների վերաբերյալ:</p> <p>3-4 դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց հիմնավորումները ատոմի բարդ կառուցվածքի մասին, բնութագրում ատոմը կազմող տարրական մասնիկները՝ էլեկտրոն, պրոտոն, նեյտրոն, որոշում ատոմների բաղադրությունը՝ միջուկ(պրոտոններ և նեյտրոններ), իզոտոպներ, ատոմի զանգվածային թիվը՝ $A = N + Z$:</p> <p>5-6 դաս- էլեկտրոնի վիճակը ատոմում՝ քվանտային թվերը՝ n, l, m, m_s, էլեկտրոնի երկակի՝ ալիքամասնիկային բնույթը, ատոմային օրբիտալներ, էլեկտրոնային թաղանթ և էլեկտրոնային շերտ՝ էներգիական մակարդակներ և ենթամակարդակներ, էլեկտրոնների բաշխումն ըստ էներգիական մակարդակների և ենթամակարդակների ըստ նվազագույն էներգիայի, Պաուլի սկզբունքի և Հունդի կանոնի և Կլեյկովսկու 1 և 2 կանոնները:</p> <p>7-8 դաս- Ղ.Բ.Մենդելեևի քիմիական տարրերի պարբերական համակարգը և ատոմի կառուցվածքը՝ պարբերության համարի, կարգաթվի և խմբի համարի ֆիզիկական իմաստները: s-, p-, d-, f- տարրեր:</p> <p>9- 10 դաս- Քիմիական տարրերի պարբերական օրենքը, տարրերի հատկությունների պարբերական փոփոխությունը՝ ատոմի շառավիղ, իոնացման էներգիա, ինամակցություն էլեկտրոնի հանդեպ, հարաբերական էլեկտրաբացասականություն, տարրերի ատոմների վալենտային էլեկտրոնները, վալենտականություն և օքսիդացման աստիճան: Քննարկել օրինակներ:</p> <p>11- 12 դաս- Սովորողները ներկայացնում են անհատական-հետազոտական աշխատանքները, գիտելիքի ստուգում՝ ամփոփիչ թեստ:</p>
<p><u>Անհատական ուսումնական նախագծեր</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ատոմի բարդ կառուցվածքի փորձարարական հիմնավորումները քիմիայից ❖ Ատոմի բարդ կառուցվածքի փորձարարական հիմնավորումները ֆիզիկայից ❖ Ատոմը կազմող տարրական մասնիկների բնութագրումը ❖ Օրգանական և անօրգանական ծագում ունեցող հնագույն գտածոների տարիքի որոշման եղանակները ❖ Ռենտգենյան ճառագայթների և ռադիոակտիվ իզոտոպների

«Մխիթար Մեթաստացի» կրթահամալիր
Ստեղծողի մտքի դայրոց. անհատի կրթական պատվեր

	<p>կիրառությունը հիվանդությունների ախտորոշման ու բուժման նպատակով</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Կենսաբանական պոլիմերների վրա ռադիոակտիվ ճառագայթների ազդեցությունը
Գնահատման մեթոդիկան	<p>Գնահատվում է սովորողի մտածելու, համադրելու, տարբեր տեսակետներ հայտնելու, իր տեսակետը ձևակերպելու և գիտական փաստերով, օրենքներով, օրինախափություններով հիմնավորելու՝ օգտվելով տարբեր սկզբնաղբյուրներից, նաև իր փորձից, ունակություններից.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ մինչ նախագծի վրա աշխատելը ✚ նախագծի վրա աշխատելիս. հասկանում է խնդիրը, մշակում է լուծման տարբերակները և պլանավորում է իր գործողությունները, կատարում է առաջադրանքները ✚ սովորողները ավարտել են նախագծի վրա աշխատելը և ներկայացնում են քննարկման ✚ կատարել են ընթացիկ և ամփոփիչ թեստային առաջադրանքները:

10-4 Նախագծի անվանումը	ՆՅՈՒԹԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ: ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԿԱՊ:
Նախագծի ենթաթեմաները և կարճ բովանդակությունը	Քիմիական կապի տեսակները: Էլեկտրոնային օրբիտալների հիբրիդացում: Մոլեկուլի տարածական կառուցվածքը: Նյութի պինդ, հեղուկ, և գազային վիճակները: Նյութերի գազային վիճակը: Դիսպերս համակարգեր՝ կոլոիդ համակարգեր, կախույթներ և իսկական լուծույթներ: Բյուրեղային և ամորֆ նյութեր: Օրգանական նյութերի կառուցվածքային տեսությունը:
Թեմայի հիմնավորումը, նպատակը	<p>Տեսական քիմիայի հիմքը կազմում է քիմիական կապի մասին ուսմունքը: Բնության մեջ քիմիական տարրերից մեկուսացված (ատոմային) վիճակում հանդիպում են միայն ազնիվ գազերը: Մնացած տարրերի ատոմներն առաջացնում են բարդ համակարգեր՝ մոլեկուլներ, իոններ, ռադիկալներ և բյուրեղներ: Քիմիայում գործում է դասական եռանկյունին՝ նյութի բաղադրությունը-կառուցվածքը-հատկությունները, իսկ եռանկյան կենտրոնում գտնվում է քիմիական կապի բնույթը ատոմների միջև: Սովորողները կլիմանան.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Ինչու մոլեկուլները ավելի կայուն են, քան մեկուսացված ատոմները ❖ Քիմիական կապի բնույթը ատոմների միջև ❖ Մոլեկուլում քիմիական տարրի առաջացրած կապերի թիվը ❖ Կովալենտային կապի անկյունը ❖ Մոլեկուլը բևեռային է, թե ոչբևեռային ❖ Ինչպես են առաջանում կրկնակի կապերը
Ուսումնական առարկան, բաժինը	Քիմիա, ընդհանուր քիմիա
Սովորողների տարիքը, դասարանը	14, 15 տարեկան, 10-րդ դասարան(մասնագիտական խորացված ուսուցում)

<p>Նախագիծը իրականացնելու համար անհրաժեշտ ժամանակը</p>	<p>4 շաբաթ, 16 ժամ</p>
<p><u>Ուսուցման արդյունքները.</u> <i>Նախագիծը իրականացնելու է հետևյալ չափորոշիչային պահանջները.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Տարբերում է քիմիական կապի տեսակները և առաջացման մեխանիզմները ❖ Որոշում է քիմիական տարրերի օքսիդացման աստիճանը և վալենտականությունը միացություններում, բացատրում դրանց տարբերությունը և նմանությունը ❖ Բացատրում է մոլեկուլի բևեռայնության կախվածությունը կապի բևեռայնությունից և մոլեկուլի տարածական կառուցվածքից ❖ Գիտի բյուրեղացանցերի տեսակները՝ ատոմային, մետաղական, մոլեկուլային և իոնային ❖ Բացատրում է քիմիական կապի բնույթը օրգանական նյութերում և մոլեկուլների տարածական կառուցվածքը հիբրիդացման տեսությամբ ❖ Պատկերում է մոլեկուլների կառուցվածքային բանաձևերը ❖ Հավաքում է մոլեկուլների գնդիկա-ձողիկային մոդելները ❖ Մեկնաբանում է միջմոլեկուլային փոխազդեցության դերը մի ագրեգատային վիճակից մյուսին անցնելիս ❖ Կիրառում է ստացած գիտելիքները բացատրելու տարբեր քիմիական երևույթները և նյութերի քիմիական հատկությունները ❖ Օգտագործում է տեղեկատվության տարբեր աղբյուրներ, տպագիր և մեդիամիջոցներ, ինքնուրույն ձեռք բերում նոր գիտելիքներ՝ ներկայացնելու համար
<p><u>Նախագծի ակնկալվող արդյունքները.</u></p>	<p>Սովորողը պետք է իմանա, հասկանա, բացատրի.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ քիմիական կապի առաջացման սկզբունքները, էլեկտրոնային ամպերի փոխձածկ՝ անցում կայուն էներգիական վիճակի ➤ բացատրում է կովալենտային կապի առաջացման փոխանակային և դոնորակցեպտորային մեխանիզմները, տեսակները՝ բևեռային և ոչբևեռային, σ- և π- կապեր ➤ տարրի ատոմի փոփոխական վալենտականություն ցուցաբերելու պատճառները ➤ գիտի կովալենտային կապի հատկությունները՝ կապի էներգիան, երկարությունը, իոնացման աստիճանը, հազեցվածությունը, անկյունը ➤ տարբերում է կապի բևեռայնությունը մոլեկուլի բևեռայնությունից ➤ որոշում է միացության մեջ տարրերի ատոմների վալենտականությունը, օքսիդացման աստիճանը, հասկանում է դրանց տարբերությունը ➤ կանխագուշակում է նյութերի հատկությունները տեսական գիտելիքների հիման վրա ➤ բացատրում է մետաղական կապի առաջացման մեխանիզմը, մետաղական բյուրեղացանցի ձևավորումը, մետաղների հատկությունների նմանությունը ➤ պատրաստում է լուծույթներ և դրանցում որոշում լուծված նյութի կոնցենտրացիան՝ զանգվածային, մոլային բաժինները, մոլային կոնցենտրացիան

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ բնութագրում է ջրածնային կապը և գիտի դրա նշանակությունը կենդանի օրգանիզմներում
<p><u>Ուղղորդող հարցեր.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ <u>Գլխավոր հարցեր.</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Թեմատիկ հարցեր.</u> <ul style="list-style-type: none"> ✚ <u>Ըստ էության հարցեր.</u> 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Ինչո՞ւ և ինչպե՞ս է ատոմներից մոլեկուլ առաջանում ✚ Ինչո՞ւ մոլեկուլները ավելի կայուն են, քան մեկուսացված ատոմները ✚ Ինչպիսի՞ն է մոլեկուլի երկրաչափական կառուցվածքը և ինչպե՞ս է այն կախված ատոմների էլեկտրոնային կառուցվածքից ✚ Ինչպիսի՞ ղիսպերս համակարգեր գիտեք <ul style="list-style-type: none"> • Քանի՞ կապ կարող է ատոմն առաջացնել • Ինչո՞ւ ատոմները որոշակի հարաբերակցությամբ են միմյանց միանում • Որո՞նք են բյուրեղացանցերի տեսակները • Ո՞ր գույնի լույսն ավելի շատ կցրվի կոլոիդ լուծույթում՝ երկարալի՞քը (կարմիրը, նարնջագույնը), թե՞ կարճալիքը (կապույտ, մանուշակագույն) • Ի՞նչ է լուծելիությունը և ինչպե՞ս է կախված նյութի բնույթից • Ինչպե՞ս մեծացնել գազերի լուծելիությունը ջրում <ul style="list-style-type: none"> ✚ Ինչո՞ւ հալոգենները չեն առաջացնում ալոտրոպ տարաձևություններ՝ մոդիֆիկացիաներ ✚ Ինչո՞ւ գրաֆիտը էլեկտրահաղորդիչ է, իսկ ալմաստը՝ ոչ ✚ Ինչո՞ւ մեթանի(CH₄) մոլեկուլը քառանիստային կառուցվածք ունի, իսկ բորի քլորիդը՝ BCl₃ հարթ եռանկյունու ✚ Ինչպիսի՞ բյուրեղացանց է սառույցում, շաքարում ✚ Որքա՞ն է վալենտային անկյունը ածխաթթու գազի մոլեկուլում:
<p>Տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Նախագծին մասնակցելու համար սովորողներին արդեն հայտնի է քիմիական տարրերի պարբերական օրենքը՝ տարրերի քիմիական հատկությունները կախված են ատոմի էլեկտրոնային թաղանթի կառուցվածքից, գիտեն նաև վալենտային էլեկտրոնների վիճակի մասին մոդելային պատկերացումները ❖ Սովորողը անկասկած պիտի ցուցաբերի հետաքրքրասիրություն ուսումնասիրվող նոր թեմաների նկատմամբ և ինքնուրույն փնտրի տեղեկություններ համացանցում <p align="center">Ուսումնառության ընթացքը.</p> <p>1-2-րդ դաս- Սովորողներին ծանոթացնել նախագծի հետ, տեղեկացնել, որ ուսումնասիրելու են տեսական քիմիայի հիմնարար <i>ուսմունքներից քիմիական կապի տեսությունը</i>, բացատրել, որ ատոմների միջև քիմիական կապը իրականանում է ատոմների միջև էլեկտրաստատիկ ձգողության և վանողության ուժերի շնորհիվ, տարբերում են քիմիական կապի չորս տեսակ՝ կովալենտային, իոնային, մետաղական և ջրածնային:</p> <p>3-4-րդ դաս- Կովալենտային կապի պատկերումը՝ նյութերի էլեկտրոնային, կառուցվածքային, վալենտային օրբիտալների փոխձածկումով բանաձևերը և գնդիկա-ձողիկային մոդելների հավաքումը, կովալենտային կապի հատկությունները, հիբրիդային օրբիտալներ, բենտային և ոչբենտային մոլեկուլներ՝ դիպոլ մոմենտ, մոլեկուլային և ատոմական բյուրեղացանցերով նյութերի օրինակներ</p> <p>5-6 րդ դաս- Իոնական կապ, իոններ, իզոէլեկտրոնային մասնիկներ, իոնական բյուրեղացանցերով նյութեր, կոորդինացիոն թիվ</p> <p>7-8-րդ դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց պատրաստած աշխատանքները, մետաղական կապ, մետաղական բյուրեղացանց,</p>

«Միլիթար Սերաստացի» կրթահամալիր
Ստեղծողի մոբիլ դայրոց. անհատի կրթական պատվեր

	<p>ներմուլեկուլային և միջմուլեկուլային ջրածնային կապերով միացություններ</p> <p>9-10-րդ դաս- Նյութի ֆիզիկական վիճակները՝ պինդ, հեղուկ, գազային; բյուրեղային և ամորֆ՝ անձև նյութեր, նյութի գազային վիճակի օրինաչափությունները՝ Ավոգադրոյի օրենքը իդեալական գազի համար, ծավալային հարաբերությունների օրենքը, Մենդելեև-Կլապեյրոնի գազի վիճակի հավասարումը, հաշվարկային խնդիրների լուծում</p> <p>11-12-րդ դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց պատրաստած աշխատանքները, քննարկում ամփոփում, գիտելիքի ստուգում, ամդրադարձ</p> <p>13-14-րդ դաս- Դիսպերս համակարգեր, կոլոիդներ, իրական լուծույթներ, լուծույթները որպես ֆիզիկաքիմիական համակարգեր, նյութերի լուծելիությունը և դրա վրա ազդող գործոնները, կոնցենտրացիայի թվական արտահայտումը:</p> <p>15-16-րդ դաս- Գործնական աշխատանք՝ տարբեր կոնցենտրացիաներով լուծույթների պատրաստումը և լուծված նյութի զանգվածային, մոլային բաժնի և մոլային կոնցենտրացիայի որոշումը</p> <p>17-18-դաս- նախագծերի պաշտպանություն, գիտելիքի ստուգում</p>
<p>Անհատական-հետազոտական աշխատանքներ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Քիմիական կապի մուլեկուլային օրբիտալների տեսությունը ➤ Իրական գազի վիճակի հավասարումը ➤ Բարձրամուլեկուլային միացություններ՝ անօրգանական պոլիմերներ ➤ Բարձրամուլեկուլային օրգանական միացություններ՝ պլաստմասսաներ, կաուչուկ, թաղանթանյութ, սպիտակուց :
<p>Ուսուցման միջոցներ</p>	<p>Տպագիր և մեդիագրականություն.</p> <p>http://www.him.1september.ru, http://hemi.wallst.ru / http://www.alhimik.ru http://www.informica.ru/text/database/chemy/start.html http://www.schoolchemistry.by.ru , http://www.chemnet.ru/rus/elbibch.html http://www.teleschool.spb.ru , http://www.informika.ru/trxt/inftech/edu/edujava/ http://www.teleschool.spb.ru http://www.chemistry.bsu.by/abc/ http://c-books.narod.ru http://www.mendeleev.nw.ru/solutions/index.html/ /www.pandia.ru/text/77/389/24524.php/</p>
<p>Գնահատման կարգը</p>	<p>Գնահատվում է սովորողի մտածելու, համադրելու, տարբեր տեսակետներ հայտնելու, իր տեսակետը ձևակերպելու և գիտական փաստերով, օրենքներով, օրինաչափություններով հիմնավորելու՝ օգտվելով տարբեր սկզբնաղբյուրներից, նաև իր փորձից, ունակությունները.</p> <ul style="list-style-type: none"> 🌟 Մինչ նախագծի վրա աշխատելը 🌟 Սովորողները աշխատում են նախագծի վրա և կատարում են առաջադրանքները 🌟 Սովորողները ավարտել են նախագծի վրա աշխատելը
<p>10-5 Նախագծի անվանումը</p>	<p>Քիմիական ռեակցիաների դասակարգումը և օրինաչափությունները</p>

<p>Նախագծի ենթաթեմաները և կարճ բովանդակությունը</p>	<p>Նախագիծը իրականացվելու է «Քիմիական ռեակցիաների դասակարգումը», «Քիմիական ռեակցիաների մեխանիզմը» և «Էլեկտրոլիտային դիսոցում» ուսումնական թեմաներով: Սովորողները ինքնուրույն կատարելու են լաբորատոր փորձեր «Քիմիական ռեակցիաների արագությունը», «Դարձելի և ոչդարձելի ռեակցիաներ», «Իոնափոխանակման ռեակցիաներ», կազմելու են ռեակցիաների ուրվագրերը, յուրացնելու են թեմայի վերաբերյալ հաշվարկային խնդիրների ալգորիթմը և լուծումները, նշելու են առօրյա կյանքում ստացած գիտելիքների կիրառումը, հետազոտության արդյունքը ներկայացնելու են Power Point կամ բուկլետի տեսքով՝ Office Pablischer-ով:</p>
<p>Ուսումնական առարկան, բաժինը</p>	<p>Քիմիա, ընդհանուր քիմիա</p>
<p>Սովորողների տարիքը, դասարանը</p>	<p>14, 15 տարեկան, 10-րդ դասարան(մասնագիտական խորացված ուսուցում)</p>
<p>Նախագիծը իրականացնելու համար անհրաժեշտ ժամանակը</p>	<p>9 շաբաթ, 36 ժամ</p>
<p>Բովանդակության համապատասխանությունը ուսումնական չափորոշիչներին</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Քիմիական ռեակցիաների դասակարգումը անօրգանական և օրգանական քիմիայում: ❖ Քիմիական ռեակցիաների հատկանիշները: ❖ Նյութերի զանգվածների և էներգիայի պահպանման օրենքները: Քիմիական հավասարումներ: Հաշվարկներ ըստ քիմիական ռեակցիայի հավասարման՝ քանակաչափության օրենքը: ❖ Ջերմաքիմիա: Ջերմանջատիչ և ջերմակլանիչ ռեակցիաներ: Ջերմաքիմիական հավասարումներ: ❖ Հասկացություն էնթալպիայի և էնտրոպիայի մասին: Հեսի օրենքը: ❖ Ռեակցիայի արագության, դրա կախվածությունը տարբեր գործոններից: Ներգործող զանգվածների օրենքը: Ակտիվացման էներգիա: Կատալիտիկ և ոչկատալիտիկ ռեակցիաներ: Ֆերմենտներ: ❖ Դարձելի ռեակցիաներ: Քիմիական հավասարակշռություն, հավասարակշռության հաստատուն, հավասարակշռության տեղաշարժը տարբեր գործոններով՝ Լե Շատելյեի սկզբունքը: ❖ Էլեկտրոլիտներ և ոչէլեկտրոլիտներ: Էլեկտրոլիտային դիսոցում: Իոններ՝ կատիոն և անիոն: Դիսոցման մեխանիզմ: Թույլ և ուժեղ էլեկտրոլիտներ: Դիսոցման աստիճան և դիսոցման հաստատուն: ❖ Իոնափոխանակային ռեակցիաներ և դրանց ընթանալու պայմանները: Լուծելիության արտադրյալ: ❖ Թթուների, հիմքերի և աղերի դիսոցումը: Թթվահիմնային փոխազդեցություն լուծույթներում: Ամֆոտերություն: Ջրի իոնական արտադրյալ: Ջրածնային ցուցիչ (pH): ❖ Հիդրոլիզ: Աղերի հիդրոլիզը: ❖ Օքսիդավերականգնման ռեակցիաներ: Վերօքս ռեակցիաների կազմումը: ❖ Հալույթների և լուծույթների էլեկտրոլիզ: Էլեկտրոլիզի գործնական նշանակությունը:

<p><i>Ուսուցման արդյունքները</i> <i>Նախագծի նպատակն է</i> <i>իրականացնել հետևյալ</i> <i>չափորոշիչային պահանջները.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • ինքնուրույն ձեռք բերել նոր գիտելիքներ տարբեր հատկանիշներով քիմիական ռեակցիաների վերաբերյալ և կատարել լաբորատոր փորձեր, կազմել ռեակցիաների ուրվագրերը, ընտրել վերօքս ռեակցիաները, հավասարեցնել էլեկտրոնային հաշվեկշռի եղանակով և կատարել քանակական հաշվարկներ • ձևակերպել արագության սահմանումը հոմոգեն և հետերոգեն ռեակցիաների համար, մեկնաբանել տարբեր գործոնների ազդեցությունը ռեակցիայի արագության և հավասարակշռության վրա • բացատրել թթուների, հիմքերի և աղերի ջրային լուծույթների էլեկտրահաղորդականության պատճառները • բնութագրել միջավայրի թթվայնությունը, որոշել կենցաղում օգտագործվող տարբեր լուծույթների(սոդայի, լվացող միջոցների, օձառ, շամպուն և այլն) միջավայրի pH-ը ունիվերսալ հայտանյութերով և հասկանալ ջրածնային ցուցիչի էությունը • կազմել իոնափոխանակման ռեակցիաների մոլեկուլային, լրիվ և կարճ հավասարումները • բացատրել էլեկտրոլիտի լուծույթի կամ հալույթի միջով էլեկտրական հոսանք անցնելիս ընթացող երևույթները
<p>Նախագծի նպատակը և խնդիրները.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Յուրացնել քիմիայի կարևորագույն հասկացությունները, օրենքները և տեսությունը • կատարելագործել փորձ կատարելու ունակությունները, նաև կատարել հաշվարկներ քիմիական բանաձևերով և ռեակցիաների հավասարումներով • զարգացնել ճանաչողական և մտավոր հմտությունները քիմիական գիտելիքների և փորձ կատարելու ընթացքում, ինքնուրույն ձեռք բերել նոր գիտելիքներ կյանքի պահանջներից ելնելով <ul style="list-style-type: none"> ❖ սովորողները կընկալեն քիմիական ռեակցիաների ընթանալու պատճառները ❖ կիմանան ռեակցիայի ընթանալու արտաքին հատկանիշների և ներքին օրինաչափությունների փոխադարձ կապը ❖ կբացատրեն բնական երևույթների մեխանիզմը ❖ կգտնեն նմանություններ և տարբերություններ այլ երևույթների հետ ❖ կհասկանան, որ քիմիական օրենքները բնության համընդհանուր օրենքների մի մասն են կազմում՝ երևույթի էությունից, էներգիայի և զանգվածի պահպանման օրենքը ❖ կլուծեն հաշվարկային խնդիրներ ջերմաքիմիական ռեակցիաների հավասարումներով:
<p>Եռյակ հարցերը. 🚩 Գլխավոր հարց →</p>	<p>Ինչո՞ւ են ընթանում քիմիական ռեակցիաները</p>

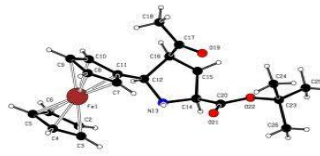
<ul style="list-style-type: none"> • Թեմատիկ հարցեր → 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ինչպիսի՞ օրենքներ և օրինաչափություններ են գործում քիմիական ռեակցիաները ընթանալիս ❖ Այդ օրենքների և օրինաչափությունների կիրառման ինչպիսի՞ օրինակներ գիտեք քիմիայում և այլ գիտություններում
<ul style="list-style-type: none"> ✧ Ըստ էության հարցեր→ 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ Ինչի՞ց է կախված քիմիական ռեակցիայի ջերմեֆեկտը ✧ ինչպե՞ս հաշվել ռեակցիայի ջերմեֆեկտը ✧ էներգիայի պահպանման օրենքը ինչպե՞ս է գործում քիմիական ռեակցիաներում ✧ Ինչպե՞ս կազմել ռեակցիայի ջերմաքիմիական հավասարումը ✧ Ինչի՞ց է կախված քիմիական ռեակցիայի արագությունը ✧ ինչպե՞ս կարելի է շեղել քիմիական հավասարակշռությունը ✧ կարելի՞ է լուծույթները համարել հավասարակշռային համակարգեր ✧ ի՞նչ են հիդրատները
<p>Տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Նախագծին մասնակցելու համար յուրաքանչյուր սովորողներ նախնական գիտելիքները, կարողություններն և հմտությունները «ստուգվում է» մտազրոհի մեթոդով կամ թեստային առաջադրանքով ❖ Սովորողը պիտի իմանա 7-9 դասարանների հիմնար գիտելիքները և ունակությունները. քիմիայի հիմնական հասկացությունները, կարողանա կատարել պարզագույն հետազոտություններ և փորձեր, տիրապետի նորագույն տեխնոլոգիաներին, ցուցաբերի հետաքրքրասիրություն ուսումնասիրվող նոր թեմաների նկատմամբ և ինքնուրույն փնտրի տեղեկություններ համացանցում ❖ Ուսումնառության ընթացքը. 1-2-րդ դաս-Ծանոթացում նախագծի հետ. քիմիական ռեակցիաների դասակարգումը տարբեր հատկանիշների հիման վրա. էներգետիկան՝ ջերմանջատիչ և ջերմակլանիչ ❖ ռեակցիաների օրինակներ 3-4-րդ դաս-Ջերմաքիմիական հավասարումների կազմումը, էնթալպիա, ռեակցիայի ջերմեֆեկտի հաշվումը, Հեսի օրենքը 5-6 րդ դաս-Լաբորատոր փորձեր՝ ջերմանջատիչ և ջերմակլանիչ ռեակցիաների օրինակներ 7-8-րդ դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց պատրաստած աշխատանքները, ջերմաքիմիական հավասարումները և հաշվարկները, կատարում անդրադարձ 9-10-րդ դաս- Լաբորատոր փորձեր՝ միացման, քայքայման, տեղակալման, փոխանակման ռեակցիաներ, բնութագրել ռեակցիաները ըստ հատկանիշների,գրել ռեակցիաների ուրվագրերը, հավասարեցնել և կատարել հաշվարկներ ըստ զանգվածի պահպանման օրենքի 11-12-րդ դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց պատրաստած աշխատանքները,քննարկում ամփոփում, գիտելիքի ստուգում,անդրադարձ

	<p>13-14-րդ դաս- Հոմոգեն և հետերոգեն ռեակցիայի արագությունների որոշումը, ռեակցիայի արագության վրա ազդող գործոնները, ներգործող զանգվածների օրենքը, ակտիվացման էներգիա, ակտիվ մոլեկուլներ, կատալիտիկ և ոչկատալիտիկ ռեակցիաներ, օրգանական կատալիզատորներ՝ ֆերմենտներ</p> <p>15-16-րդ դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց պատրաստած աշխատանքները ռեակցիայի արագության վրա տարբեր գործոնների ազդեցությամբ</p> <p>17-18-րդ դաս- Դարձելի և ոչ դարձելի ռեակցիաներ, քիմիական հավասարակշռություն, հավասարակշռության հաստատունի հաշվումը, հավասարակշռության տեղաշարժը տարբեր գործոնների ազդեցությամբ՝ Լե Շատելյեի սկզբունքը</p> <p>15-16-րդ դաս- Էլեկտրական հոսանքի I և II –րդ կարգի հաղորդիչներ, Էլեկտրոլիտներ և ոչէլեկտրոլիտներ, Էլեկտրոլիտային դիսոցում, իոններ՝ կատիոն և անիոն, դիսոցման մեխանիզմ, թույլ և ուժեղ էլեկտրոլիտների օրինակներ, դիսոցման աստիճանի և դիսոցման հաստատունի որոշում</p> <p>17-18-րդ դաս- Լաբորատոր փորձեր՝ միջառարկայական դաս՝ ֆիզիկա-քիմիա. Էլեկտրական հոսանքի քիմիական աղբյուրները</p> <p>19-20-րդ դաս- Լաբորատոր փորձեր՝ ոչ դարձելի իոնափոխանակային ռեակցիաներ և դրանց ընթանալու պայմանները, ռեակցիաների մոլեկուլային, լրիվ և կարճ իոնային հավասարումները</p> <p>21-22-րդ դաս- Լաբորատոր փորձեր՝ թթուների, հիմքերի և աղերի դիսոցումը, թթվահիմնային հայտանյութերի գույնի փոփոխությունը միջավարրի բնույթից կախված, փոխազդեցություն լուծույթներում՝ չեզոքացման ռեակցիաներ, երկդիմություն՝ ամֆոտերություն այլումինի օրինակով, ջրի իոնական արտադրյալ, ջրածնային ցուցիչ (pH)</p> <p>23-24-րդ դաս- Սովորողները ներկայացնում են իրենց պատրաստած ներկայացումները, ամֆոփում, անդրադարձ</p> <p>25-26-րդ դաս- Լաբորատոր փորձեր՝ օքսիդավերականգնման ռեակցիաներ, Վերօքս ռեակցիաների հավասարեցնելը էլեկտրոնային հաշվեկշռի եղանակով</p> <p>27-28-րդ դաս- ամֆոփում, գիտելիքի ստուգում, անդրադարձ</p> <p>29-30-րդ դաս- Լաբորատոր փորձեր՝ աղերի հիդրոլիզը</p> <p>31-32-րդ դաս- Հալույթների և լուծույթների էլեկտրոլիզ, Էլեկտրոլիզի գործնական նշանակությունը</p> <p>33-34-րդ դաս- նախազգծերի պաշտպանություն</p> <p>35-36-րդ դաս- գիտելիքի ստուգում՝ ամֆոփիչ թեստ</p>
<p><u>Ուսուցման միջոցներ</u></p>	<p>Տպագիր և մեդիագրականություն. http://www.him.1september.ru, http://hemi.wallst.ru/ http://www.alhimik.ru http://www.informica.ru/text/database/chemy/start.html http://www.schoolchemistry.by.ru , http://www.chemnet.ru/rus/elbibch.html http://www.teleschool.spb.ru , http://www.informika.ru/trxt/infech/edu/edujava/</p>

	http://www.teleschool.spb.ru http://www.chemistry.bsu.by/abc/ http://c-books.narod.ru http://www.mendeleev.nw.ru/solutions/index.html www.pandia.ru/text/77/389/24524.php
Գնահատման կարգը.	<p>Գնահատվում է սովորողի մտածելու, համադրելու, տարբեր տեսակետներ հայտնելու, իր տեսակետը ձևակերպելու և գիտական փաստերով, օրենքներով, օրինախափություններով հիմնավորելու՝ օգտվելով տարբեր սկզբնաղբյուրներից, նաև իր փորձից, ունակությունները.</p> <ul style="list-style-type: none"> Մինչ նախագծի վրա աշխատելը Սովորողները աշխատում են նախագծի վրա և կատարում են առաջադրանքները Սովորողները ավարտել են նախագծի վրա աշխատելը:

Օրգանական քիմիա - 5 նախագիծ
ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑԻ 11-ԸՂ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԾԵՐ
2013-2014 áõë. ı³ñÇ

- ❖ *Օրգանական նյութերի քիմիական կառուցվածքի տեսությունը;*
- ❖ *Ածխաջրածիններ;*
- ❖ *Թթվածին պարունակող օրգանական նյութեր;*
- ❖ *Ազոտ պարունակող օրգանական նյութեր;*
- ❖ *Բարձրամոլեկուլային նյութեր՝ պոլիմերներ*

11-1 ՆԱԽԱԳԾԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՄԻԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
Նախագծի կարճ բովանդակությունը	Կենսական տարրեր: Մարդու օրգանիզմի քիմիան: Ածխածին տարրի ատոմի կառուցվածքի առանձնահատկությունները: Օրգանական նյութերի բազմաբնույթի պատճառը և կառուցվածքային հիմնադրույթները: Ալկանների հոմոլոգիական շարքը, իզոմերիան, անվանակարգը: Քիմիական կապերի էլեկտրոնային բնույթը օրգանական նյութերում: Կովալենտային կապի առաջացումը և խզման եղանակները՝ հոմոլիտիկ կամ հետերոլիտիկ: Քիմիական ռեակցիաների մեխանիզմները՝ ռադիկալային, իոնային, իոն-ռադիկալային: Հիբրիդացում: Մոլեկուլային, կառուցվածքային, էլեկտրոնային բանաձևեր, էլեկտրոնային ամպերի փոխաձայնություն, մոլեկուլների գնդիկա-ձողիկային մոդելների հավաքում:
Ուսումնական առարկան, բաժինը	Քիմիա, օրգանական քիմիա
Սովորողների տարիքը, դասարանը	15, 16 տարեկան, 11-րդ դասարան(մասնագիտական խորացված ուսուցում)

<p>Նախագիծը իրականացնելու համար անհրաժեշտ ժամանակը</p>	<p>8 ժամ, երկու շաբաթ</p>
<p><u>Թեմայի հիմնավորումը, նպատակը, խնդիրները և ուսուցման արդյունքները.</u></p>	<p><u>Թեմայի հիմնական նպատակն է՝</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ պարզաբանել օրգանական նյութերի կառուցվածքի տեսության հիմնադրույթների էությունը ➤ քննարկել քիմիական կապերի էլեկտրոնային բնույթ օրգանական նյութերի մոլեկուլներում ➤ ատոմային օրբիտալների հիբրիդացման տեսությունը ➤ իզոմերիայի երևույթը, իզոմերիայի տեսակները՝ կառուցվածքային և տարածական ➤ նախապատրաստել քիմիական ռեակցիաների մեխանիզմների վերաբերյալ հարցերն ըմբռնելուն: <p><u>Ուսուցման արդյունքում սովորողները կբացատրեն.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ օրգանական նյութերի բազմաթվության պատճառները՝ պայմանավորված ածխածնի ատոմի կառուցվածքային առանձնահատկություններով ❖ քիմիական կապի բնույթը օրգանական միացությունների մոլեկուլներում ❖ կիմանան օրգանական նյութերի կառուցվածքի տեսության հիմնադրույթները ❖ նյութերի հատկությունները կախված են ոչ միայն դրանց որակական և քանակական բաղադրությունից, այլև մոլեկուլում ատոմների միացման կարգից՝ մոլեկուլի կառուցվածքից ❖ հիբրիդացման երևույթը քիմիական կապն առաջանալիս և այդ երևույթով պայմանավորված մոլեկուլների տարածական կառուցվածքը ❖ կհասկանան իզոմերիա երևույթը և իզոմեր ձևերի հատկությունների տարբերությունը պայմանավորված դրանց քիմիական կառուցվածքով ❖ կպատկերեն մոլեկուլների կառուցվածքային և էլեկտրոնային բանաձևերը ❖ կհավաքեն մոլեկուլների գնդիկաձողիկային մոդելները
<p><u>Եռյակ հարցերը.</u></p> <p>➤ Գլխավոր հարց →</p> <p>• Թեմատիկ հարցեր →</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ինչո՞ւ են հատկապես ածխածնի միացություններն առանձնացվել և դարձել հատուկ գիտություն՝ օրգանական քիմիա: ➤ Որո՞նք են օրգանական նյութերի բազմաթվության պատճառները: ➤ Ինչպե՞ս է առաջանում կովալենտային կապը օրգանական նյութերի մոլեկուլներում և ի՞նչ առանձնահատկություններ ունի: <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Ո՞ր նյութերն են կոչվում հոմոլոգներ: • Ի՞նչպես կբացատրեք իզոմերիայի երևույթը: • Ո՞ր նյութերն են համարվում հոմոլոգներ: • Ինչպիսի՞ իզոմերիայի տեսակներ գիտեք:

<p>✧ Ըստ էության հարցեր →</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Որո՞նք են կենսական տարրերը, ինչպիսի՞ օրգանական նյութեր են դրանք առաջացնում կենդանի օրգանիզմում: • Ի՞նչն է ածխածին տարրի բացառիկությունը: <hr/> <ul style="list-style-type: none"> ✧ Ինչպե՞ս կբացատրեք ածխածնի ատոմի քառավալենտությունը բոլոր օրգանական մոլեկուլներում ✧ Ո՞ր էլեկտրոններն են համարվում վալենտային, ինչո՞ւ ✧ Ո՞ր բանաձևն է անվանվում էլեկտրոնային ✧ Ինչո՞վ են միմյանցից տարբերվում հիմնական և գրգռված վիճակում գտնվող ածխածնի ատոմները ✧ Քանի՞ սիգմա կապ կա պրոպանի մոլեկուլում ✧ Քանի՞ sp³ օրբիտալ կա պենտանի մոլեկուլում:
<p><u>Հիմնական քիմիական հասկացությունները.</u></p>	<p>հիբրիդացում; կովալենտ կապի առաջացման կոլիզացման և կոորդինացման մեխանիզմներ; կովալենտային կապի տրոհման հոմոլիտիկ և հետերոլիտիկ եղանակներ; ռադիկալ և ռադիկալային մեխանիզմ; իոններ և իոնային մեխանիզմ; կարբկատիոն; կարբանիոն; կառուցվածքային բանաձև; իզոմերիա; իզոմերիայի տեսակները՝ կառուցվածքային և տարածական:</p>
<p>Տեղեկություններ նախագծի վերաբերյալ</p>	<p>Նախագծին սովորողների ակտիվ մասնակցությունը ապահովելու համար՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ հանձնարարվում է կրկնել ատոմի կառուցվածքը, քիմիական կապի տեսակները, հատկապես, կովալենտային կապը և նրա հատկությունները; կազմել կենսական տարրերի էլեկտրոնային սխեմաները ❖ ցուցաբերել հետաքրքրասիրություն, հատկապես, ուսումնասիրվող նոր թեմաների նկատմամբ, տիրապետել նորագույն տեխնոլոգիաներին և ինքնուրույն փնտրել տեղեկություններ համացանցում: <p><u>Ուսումնառության ընթացքը.</u></p> <p>1-2 դաս- սովորողները դասակարգում են ցուցադրված նյութերը՝ պարզ և բարդ, անօրգանական և օրգանական, այնուհետև պարզաբանել օրգանական քիմիայի ուսումնասիրման առարկան, դասակարգել օրգանական նյութերը և բացատրել դրանց յուրահատկությունները, հանձնարարել կազմել կենսական տարրերի էլեկտրոնային սխեմաները և սովորել ակկանների հոմոլոգիական շարքը:</p> <p>3-4 դաս- ընդհանրացնել ատոմի կառուցվածքի մասին գիտելիքները, ածխածնի ատոմի կառուցվածքը, վալենտականությունը օրգանական միացություններում, ատոմային օրբիտալների հիբրիդացում՝ հիբրիդային օրբիտալներ, մեկնաբանել կովալենտ կապի առաջացման կոլիզացման մեխանիզմը օրգանական միացություններում, ակկանների մոլեկուլային, կառուցվածքային և էլեկտրոնային բանաձևերը, էլեկտրոնային ամպերի փոխձածկը ակկաններում՝ σ-կապեր:</p> <p>5-6 դաս- քննարկել օրգանական նյութերի կառուցվածքի տեսության հիմնադրույթները, պարզաբանել կառուցվածքային</p>

	<p>բանաձևերի էությունը և նշանակությունը, ատոմների միացման կարգը և փոխադարձ ազդեցությունը էլեկտրոնային պատկերացումների հիման վրա, իզոմերիա երևույթը, իզոմերիայի տեսակները, իզոմերներ:</p> <p>7-8 դաս- գործնական ածխատանք՝ ալկանների մոլեկուլների գնդիկա-ձողիկային մոդելների հավաքումը, իզոմերները և անվանակարգը, ածխածնի առաջնային, երկրորդային, երրորդային և չորրորդային ատոմներ: Թեմայի ամփոփում՝ բանավոր հարցումներ, թեմատիկ թեստ:</p>
<p><u>Անհատական ուսումնական նախագծեր.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Իզոմերիայի տեսակները՝ կառուցվածքային և տարածական ➤ Կենսական տարրեր՝ մակրո և միկրոտարրեր ➤ Կենսաբանորեն ակտիվ նյութեր ➤ Դեղանյութերի օգտագործման հետ կապված հիմնախնդիրներ
<p><u>Ուսուցման միջոցներ. տպագիր և մեդիագրականություն</u></p>	<p>Լ.Սահակյան, Ա.Խաչատրյան, «ՔԻՄԻԱ 11», Ավագ դպրոցի ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր, «Զանգակ-97», Երևան 2010թ.</p> <p>http://school-collection.edu.ru/catalog/ http://www.him.1september.ru, http://hemi.wallst.ru/ http://www.alhimik.ru http://www.informica.ru/text/database/chemy/start.html http://www.schoolchemistry.by.ru, http://www.chemnet.ru/rus/elbibch.html http://www.teleschool.spb.ru http://www.informika.ru/trxt/inftech/edu/edujava/ http://www.chemistry.bsu.by/abc/http://c-books.narod.ru http://www.mendeleev.nw.ru/solutions/index.html/ /www.pandia.ru/text/77/389/24524.php/</p>
<p><u>Գնահատում.</u></p>	<p>Գնահատվում է սովորողի մտածելու, համադրելու, տարբեր տեսակետներ հայտնելու, իր տեսակետը ձևակերպելու և գիտական փաստերով, օրենքներով, օրինախափություններով հիմնավորելու՝ օգտվելով տարբեր սկզբնաղբյուրներից, նաև իր փորձից, ունակությունները.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Մինչ նախագծի վրա աշխատելը ✚ Սովորողները աշխատում են նախագծի վրա և կատարում են առաջադրանքները ✚ Սովորողները ավարտել են նախագծի վրա աշխատելը